

оплакването, та да не се повтарят подобни посѣгателства върху дубровчанитѣ¹⁾.

Още по-строга била републиката спрѣмо онѣзи дубровчани, които били провинени въ взаимнитѣ си отношения. На имущественитѣ спорове, както и на личнитѣ вражди се е гледало еднакво. Търговцитѣ били длѣжни да бждатъ акуратни въ своитѣ сдѣлки. Преследвана била и най-малката търговска измама. Наказанието било неминуемо. Отъ 1639 г. е запазено едно писмо на софийската колония до Дубровникъ, въ което се съобщава, че двама съдружници, Матео ди Николо и Стефано ди Пиетро сключили сдѣлка за доставка на известно количество кожи и вълна, като се задѣлжили да ги доставятъ на едно трето лице — Трояно Форнари. Последниятъ, обаче, се оплакалъ, че, следъ като далъ капаро той не получилъ стоката, понеже продавачитѣ я продали на съвсемъ друго лице — Трояно Миловацъ. Поради това колонията решила и глобила съ по 100 талера и двамата съдружници²⁾.

Обикновено голѣмитѣ спорове между търговци-колонисти и тѣзи, които живѣли и търгували въ Дубровникъ, се решавали тамъ. Нотариалнитѣ и канцеларски книги на републиката (*Diversa notaria* и *Diversa cancelaria*) съдържатъ твърде много решения, които били издадени отъ специално назначенитѣ за подобни арбитражи сѣдии³⁾. Въ тѣхъ били взимани въ съображение всички доводи, доказателства и смѣтки, които странитѣ представяли на арбитрайтѣ. По тѣхъ се узнава подробно за характера на подобни съдружия, за тѣхната търговия, взимания и задѣлжения къмъ бѣлгарски търговци и др. подобни. Най-често такива решения били взимани следъ смъртта на единъ отъ съдружницитѣ, когато неговитѣ наследници предявявали своитѣ претенции⁴⁾.

Една привилегия, която дубровнишкитѣ търговци имали още отъ преди вѣкове въ земитѣ на Балканския полуостровъ е била тая, че сж били въ сила и задѣлжителни за всички владѣтели завещанията, които тѣхнитѣ търговци сж оставили презъ време на своето пребивание въ страната. Предвидено било още въ договора между Ив. Асѣнъ II и Дубровникъ отъ 1252 г. щото завещанията на дубровчанитѣ да бждатъ задѣлжителни спрямо всички власти въ Бѣлгария⁵⁾. Тази привилегия продължила и следъ идването на турцитѣ. Дубровчанитѣ имали право да ликвидиратъ както намирали за добре, съ всички свои движими и недвижими имоти, намиращи се въ разнитѣ краища на Турция. Колонията се грижила да осигури цѣлостта на наследствената маса, останала отъ завещателя, раздѣляйки я съгласно неговата воля. За това

¹⁾ Lett. e com. т. 34 fol. 255 (2. VII. 1583) „... delli quali dui misfatti, noi procuriamo che la felice porta ne debba vendicare, importandoci molto, che non passimo in esempio de altri tristi, li quali a guisa loro non si asteneriano farci simili oltraggi e danni...“

²⁾ Писмо на соф. колония отъ 6. V. 1639 г. fasc. 90.

³⁾ Div. not. т. 130 f. 97, 101, 103V^o „Ad instantiam infrascriptorum arbitratorum infra exit registrata infrascripta sententia arbitraria per eos lata inter partes infrascriptas cuius tenor talis est.“ fol. 103V^o.

⁴⁾ п. т. т. 130 f. 101 (22. VIII, 1601).

⁵⁾ Илинскый, Г. А. Грамоты болгар. царей. Древности труды слав. комисси Имп. Арх. Общ. V, Москва. 1911. стр. 158. Тукъ думитѣ „съ языкомъ или бзъъ ззика“ означаватъ случаитѣ когато нѣкой дубровчанинъ преди да умре е оставилъ или не завещание.